

Regeringens proposition

1984/85:133

om skärpningar av statistiksekretessen;

beslutad den 14 februari 1985.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BO HOLMBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I denna proposition föreslås att sekretessen kring statistiska uppgifter genom vissa lagändringar skall skärpas på några punkter.

Enligt förslaget bör sålunda uppgifter som skyddas av statistiksekretessen enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) inte längre omfattas av lagens s. k. generalklausul (14 kap. 3 §). Det innebär att sådana uppgifter inte längre efter intresseavvägning skall kunna lämnas ut från en myndighet till en annan.

Möjligheterna att i en sådan särskild verksamhet hos en myndighet som avser statistikproduktion lämna uppgifter till polis eller åklagare (14 kap. 2 § sekretesslagen) bör enligt förslaget begränsas så, att de bara gäller i och för utredning om mycket grova brott.

En liknande begränsning föreslås i editions- och vittnesplikten inför domstol (38 kap. 8 § resp. 36 kap. 5 § rättegångsbalken).

Lagändringarna avses träda i kraft den 1 juli 1985.

För sådana personregister som förs för forsknings- eller statistikändamål bör enligt propositionen fortfarande krävas tillstånd av datainspektionen på samma sätt som för andra personregister.

I ärendet har lagrådets yttrande inhämtats.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 2 och 3 §§ sekretesslagen (1980: 100)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

2 §²

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid en myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i tredje stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i tredje stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Tredje stycket gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

¹ Lagen omtryckt 1982: 1106.

² Senaste lydelse 1984: 316.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 7 §, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973: 289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973: 289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

2 Förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, ej äger lämna uppgift må ej höras som vittne därom utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill. *Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får inte höras som vittne om dem, utan att det är medgivet i lag eller att den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.*

Rättegångsombud, biträde eller försvarare må ej höras som vittne om vad för uppdragets fullgörande förtrotts honom, med mindre parten medger, att det må yppas.

Utän hinder av vad i andra eller tredje stycket sägs vare annan än försvarare skyldig att avgiva utsaga i mål angående brott, för vilket icke är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund intager motsvarande ställning må icke höras som vittne om något som han vid enskilt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt har erfarit.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756), 1 § lagen (1982:460) om ansvarighet för närradio eller 11 § lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och kassetidningar får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

¹ Senaste lydelse 1983:497.

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-01-17

Närvarande: statsrådet Lundkvist, ordförande, och statsråden Sigurdson, Hjelm-Wallén, Andersson, Boström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Holmberg

Lagrådsremiss om skärpningar av statistiksekretessen

1 Inledning

Statistikutredningen (E 1980:02)¹ tillsattes år 1980 för att se över den statliga statistikens innehåll och framtida inriktning. Utredningen avlämnade i november 1983 sitt betänkande (SOU 1983:74) Framtida statlig statistik. I betänkandet finns ett särskilt avsnitt (kapitel 6) rubricerat Den nya datatekniken – hur påverkas produktion, distribution, kvalitet och integritet. Betänkandets sammanfattning av nämnda avsnitt samt av reservationer och särskilda yttranden till det bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet bör fogas en förteckning över remissinstanserna, *bilaga 2*.

En sammanställning av remissyttrandena har gjorts inom civildepartementet och lagts fram i en särskild promemoria (Ds C 1984:11).

Jag avser nu att ta upp frågan om vissa lagändringar med syfte att skärpa sekretessen kring statistiska uppgifter.

Jag erinrar om att en del andra frågor i statistikutredningens betänkande tas upp i årets budgetproposition (prop. 1984/85:100 bil. 15 s. 37–43), som f. n. är under behandling i riksdagen.

¹ Landshövdingen Lennart Sandgren, ordförande, docenten Bo Carlsson, professor Gösta Carlsson, riksdagsledamöterna Arne Gadd och Anders G. Högmark, generaldirektören Lennart Nilsson (t. o. m. den 31 mars 1983), professorn Daniel Tarschys.

2 Allmänna överväganden

Redan i propositionen om 1985 års folk- och bostadsräkning (FoB 85), framhöll jag behovet av att ytterligare överväga skyddet för den enskildes personliga integritet i samband med statistiska undersökningar (prop. 1983/84: 85 s. 19, 20, jfr även lagrådets yttrande s. 145; FiU 35, rskr 307). Jag pekade därvid på att sådana överväganden lämpligen kunde göras, när statistikutredningens betänkande skulle behandlas.

Denna tanke fullföljs genom de förslag som jag nu lägger fram.

Syftet med förslagen är att stärka integritets- och sekretesskyddet för den enskilde i samband med statistikverksamheten.

Dagens statistikproduktion bygger i övervägande utsträckning på modern datateknik. Som såväl finansutskottet som konstitutionsutskottet framhållit i samband med behandlingen av den nyssnämnda propositionen om FoB 85, är det synnerligen angeläget att integritetsaspekterna blir tillbörligen beaktade i samband med inrättande av dataregister och vid s. k. samkörningar mellan olika register (FiU 1983/84: 35 s. 12, KU 3y s. 30).

Över huvud taget är det enligt min uppfattning utomordentligt viktigt att tillgodose både uppgiftslämnarnas intresse av personligt skydd och samhällets intresse av fullgod statistisk information. Detta kräver i sin tur att uppgifter som samlas in av en myndighet för enbart statistiska ändamål inte används för administrativ verksamhet.

I administrativ verksamhet är det den enskilda uppgiften som är av intresse. Den skall i regel utgöra underlag för beslut som rör den som uppgiften gäller. I statistisk verksamhet däremot saknar den enskilda uppgiften intresse. Det är det samlade resultatet som skall belysas genom statistiken, aldrig någon enskild persons förhållanden. För att den enskilde skall kunna lämna uppgifter till statistiken i större trygghet om att de används på avsett sätt – för framställning av statistiska tabeller, diagram o. d. där den enskilde uppgiftslämnaren inte kan identifieras – krävs att de åtnjuter ett förstärkt sekretesskydd och omgärdas av stränga säkerhetsanordningar.

I likhet med statistikutredningen anser jag det därför vara av stor betydelse att hålla rågången klar mellan två olika sätt att använda uppgifter:

Å ena sidan används de för *statistik* och *forskning*. Där röjer den statistiska redovisningen inte enskilda individer eller andra enskilda objekt och kan därför inte innebära integritetsintrång.

Å andra sidan används uppgifterna för *administrativa ändamål* i mera snäv bemärkelse. Där är det oftast fråga om åtgärder riktade direkt till uppgiftslämnaren.

Internationellt har det i olika sammanhang framhållits att uppgifter för bl. a. statistiska ändamål måste hållas strängt åtskilda från annan användning. Principen har såfunda kommit till uttryck inom både OECD (riktlinjer den 23 september 1980 för integritetsskyddet och persondataflödet över

gränserna, jfr prop. 1981/82: 189 s. 46–48) och Europarådet (rekommendation den 23 september 1983 om användning av personuppgifter för forskning och statistik, jfr justitiedepartementets ärende 1550–84). Enligt uppgift från statistiska centralbyrån (SCB) råder för övrigt samma inställning på ansvarigt håll i exempelvis Storbritannien, Frankrike, Västtyskland och USA.

En del av den oro för missbruk som finns hos allmänheten kan ha uppstått genom att i debatten användningen av statistiska och administrativa uppgifter tidvis blandas samman. Det måste ankomma på de statistikproducerande myndigheterna att inom ramen för sin verksamhet sörja för nödvändig information om vad skillnaderna i användningen av de olika uppgifterna innebär. Som framhållits bl. a. under riksdagsbehandlingen av propositionen om FoB 85 (FiU 1983/84: 35 s. 7), är det viktigt att allmänheten informeras bl. a. om statistiksekretessen och de säkerhetsåtgärder som vidtas för att skydda statistiska uppgifter. Jag förutsätter att så kommer att ske.

Men mot denna bakgrund skall jag i det följande också föra fram förslag om vissa lagändringar för att skärpa sekretessen kring statistiska uppgifter.

3 Sekretessen

Mitt förslag: Uppgifter som skyddas av statistiksekretessen skall inte längre kunna lämnas ut med stöd av den s. k. generalklausulen i sekretesslagen (1980:100, omtryckt 1982:1106, ändrad senast 1984:949). Inte heller skall sådana uppgifter få lämnas ut till polis, åklagare m. fl. annat än när det gäller misstankar om brott med ett minimistraff på två års fängelse.

Berörda lagrum: 14 kap. 2 och 3 §§ sekretesslagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet SOU 1983:74 s. 185).

Frågan om utlämnande av uppgifter till polis, åklagare m. fl. vid misstanke om brott berörs dock inte särskilt av utredningen; föreskriften härom i 14 kap. 2 § sekretesslagen fick sin nuvarande lydelse efter det att betänkandet avlämnats.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan godtar förslaget att genom ett nytt undantag från generalklausulen skärpa statistiksekretessen (remissammanställningen, Ds C 1984:11, s. 17–27).

Men kritiska röster höjs också. Hovrätten för Västra Sverige har sålunda en negativ inställning till förslaget och anser att integritetssynpunkterna

i stället bör tillgodoses genom begränsning av uppgiftslämnandet eller genom avidentifiering. Det finns också andra remissinstanser som anser att det inte finns tillräckliga skäl för den föreslagna lagändringen. Och arbetarskyddsstyrelsen framhåller att generalklausulen tillämpas i fråga om det informationssystem om arbetsskador som styrelsen svarar för. Därför kan enligt styrelsen en del problem i verksamheten bli följden av ett slopande av denna möjlighet. Datainspektionen och riksförsäkringsverket fruktar för sin del att förslaget kan omöjliggöra sambearbetningar av statistikuppgifter hos två olika statistikproducerande myndigheter.

Skälen för mitt förslag

Nuvarande förhållanden: För sammanhangets skull lämnas först en kortfattad redogörelse för innehållet i de aktuella delarna av sekretesslagen.

Enligt 9 kap. 4 § är det en huvudregel att absolut sekretess gäller bl. a. i sådan särskild verksamhet hos en myndighet som avser statistikproduktion när det gäller uppgifter som avser en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde. I paragrafen har lagstiftaren också öppnat möjligheter för regeringen att sekretessbelägga uppgifter i andra med statistik jämförbara undersökningar. Föreskrifter om det finns i 3 § sekretessförordningen (1980:657, ändrad senast 1983:281).

Från huvudregeln om absolut sekretess finns det enligt samma lagrum vissa undantag. Förutsatt att det står klart att den som avses med uppgiften eller någon honom närstående inte lider skada eller men, får myndigheten sålunda lämna ut uppgifter i företagsregister, uppgifter om avlidna, uppgifter som behövs för forskningsändamål, uppgifter som avser personal- och lönestatistik samt uppgifter som inte genom namn, annan identitetsbe-teckning eller därmed jämförbart förhållande är direkt hänförliga till den enskilde. Av särskilt intresse i detta sammanhang är möjligheten att lämna ut uppgifter för forskning exempelvis om arbetsskador eller sociala förhållanden.

I 14 kap. finns därutöver en del allmänna bestämmelser som kan medföra begränsningar i bl. a. den sekretess som annars gäller enligt 9 kap. 4 §.

Sekretess hindrar sålunda inte att uppgifter lämnas till regeringen eller riksdagen (14 kap. 1 §). Om uppgiftsskyldighet mot någon annan myndighet följer av lag eller förordning, gäller enligt samma paragraf också att uppgifterna skall lämnas ut, även om de är sekretesskyddade.

Vidare finns begränsningar i sekretessen för de fall där en annan myndighet har behov av att få uppgifter, exempelvis vid något rättsligt förfarande mot någon i fråga om dennes deltagande i verksamheten vid den myndighet där uppgifterna förekommer (14 kap. 2 § första stycket). Paragrafen är tillämplig också vid utlämnande som föranleds av besvär eller något annat

överklagande eller av tillsyn eller revision. Där finns också bestämmelser som gör det möjligt för den som av domstol anlitas som sakkunnig att lämna uppgifter utan hinder av att de omfattas av sekretess (andra stycket). I övrigt har paragrafen fått en i huvudsak ny lydelse genom en lagändring (1984: 316) som trädde i kraft den 1 juli 1984 (prop. 1983/84: 142, KU 29, rskr 347). De nya bestämmelserna, som har tillkommit som ett led i kampen mot organiserad och ekonomisk brottslighet och annan allvarlig kriminalitet, t. ex. narkotikabrott och våldsbrott, innebär i korthet följande.

Enligt paragrafens tredje stycke hindrar inte sekretess att myndigheterna lämnar uppgifter som angår misstankar om brott till polis eller åklagare eller någon annan myndighet, t. ex. tillsynsmyndighet. För att uppgifterna skall få lämnas gäller att myndigheten har skäl att anta att brottet föranleder strängare påföljd än böter. Dessa bestämmelser gäller bl. a. för uppgifter som omfattas av statistiksekretessen.

Fjärde stycket innehåller vissa undantag från tredje stycket för de myndigheter som inte får lämna ut uppgifter efter intresseavvägning enligt en generalklausul (14 kap. 3 §). Jag återkommer strax till denna klausul. För dessa myndigheter gäller i huvudsak att uppgifter får lämnas ut bara när de rör misstankar om brott med ett minimistraff på två års fängelse. Hit hör exempelvis uppgifter om brott som mord, dråp, våldtäkt, grovt rån, mordbrand och grovt narkotikabrott.

Av femte stycket framgår att något som helst uppgiftslämnande i fråga om brottsmisstankar inte skall ske från de allmänna advokatbyråerna.

Därutöver gäller som framgått en generalklausul (14 kap. 3 §). Enligt denna får sekretessbelagda uppgifter lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. Vissa verksamhetsområden är undantagna från generalklausulens tillämpningsområde. Undantagen avser bl. a. hälso- och sjukvården, socialtjänsten, riksbankens bankrörelse, riksgäldskontorets upplåningsverksamhet, myndigheternas uppdragsverksamhet för enskildas räkning, medling i arbetstvister, teknisk bearbetning och lagring av personregister för annans räkning, särskilda postförsändelser m. m., telemeddelanden samt rättsligt biträde av allmän advokatbyrå. Inget undantag görs således för uppgifter som omfattas av statistiksekretess enligt 9 kap. 4 §.

Vidare kan nämnas att det finns en allmän regel om att uppgifter kan lämnas ut efter samtycke från den som sekretessen skall skydda (14 kap. 4 §). Den regeln är tillämplig också på uppgifter för statistik.

Det hör också till bilden att regeringen får ge dispens från sekretess, när det är påkallat av synnerliga skäl (14 kap. 8 §).

Slutligen kan nämnas att det i lagen finns ytterligare några bestämmelser som gör det möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.

Överväganden: Syftet med mitt förslag i denna del är att undanröja grunden för farhågor för att uppgifter för statistik lämnas ut till någon myndighet i sådana fall där en avvägning enligt generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen ger till resultat att det intresse som sekretessen skall skydda får ge vika för andra intressen, t. ex. att vidta administrativa åtgärder mot någon enskild. Genom den föreslagna ändringen förhindras sålunda att sådana intressen med stöd av generalklausulen tar överhanden med påföljd att uppgifter som lämnats för statistiskt bruk används för icke avsedda ändamål.

Uppgifter som har samlats in för statistiska ändamål skall således i fortsättningen inte kunna lämnas ut till någon annan myndighet med stöd av generalklausulen. Lagtekniskt bör detta ske genom en ändring i 14 kap. 3 § andra stycket.

De skäl för att undanta uppgifter som omfattas av statistiksekretessen från generalklausulen som jag nyss har anfört leder enligt min mening också till att man på statistikområdet bör begränsa möjligheterna att lämna ut uppgifter till polis, åklagare m. fl. för att utreda brott. Begränsningen bör utformas på samma sätt som för de övriga områden som är undantagna från generalklausulen (prop. 1983/84:142 s. 38, 39). Det innebär att, i en sådan särskild verksamhet hos en myndighet som avser statistikproduktion, uppgifter i fortsättningen bara skall få lämnas ut, när det gäller misstankar om brott med ett minimistraff på två års fängelse. Detta kan lämpligen komma till uttryck genom att man bland undantagen i 14 kap. 2 § fjärde stycket för in en hänvisning också till 9 kap. 4 §.

Utlämnande efter skadeprovning skall fortfarande kunna ske med stöd av någon av undantagsföreskrifterna i 9 kap. 4 §. Det måste givetvis ses till att vetenskaplig forskning vid exempelvis universitet eller särskilda forskningsinstitutioner också i fortsättningen kan bedrivas på grundval av statistiska uppgifter. I dessa avseenden innebär mitt förslag därför inga ändringar i förhållande till vad som nu gäller. Det bör också påpekas att sekretessen i sådana fall förs över till den myndighet som får uppgifterna i sin forskningsverksamhet (13 kap. 3 §).

Att märka är att det avgörande för om sekretess för statistiska uppgifter skall gälla enligt 9 kap. 4 § i princip är den verksamhet i vilken uppgifterna förekommer (prop. 1979/80:2 del A s. 263). Om uppgifterna således finns i någon annan verksamhet än som avser framställning av statistik, torde paragrafen inte vara tillämplig. Som exempel kan nämnas sådana uppgifter som lämnas till tullmyndigheterna bl. a. i samband med varuexport. Förutom för framställning av handelsstatistik används dessa uppgifter i tullens särskilda verksamhet för exportkontroll, där uppgifterna inte torde omfattas av statistiksekretess.

Vidare skall utlämnande utan hinder av sekretess fortfarande kunna ske enligt bl. a. 14 kap. 1 §, dvs. främst när uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning, eller när 14 kap. 4 § är tillämplig, t. ex. vid samtycke av den enskilde.

Inte heller anser jag att det finns anledning att göra något undantag för statistikuppgifter, när det gäller regeringens dispensbefogenheter enligt 14 kap. 8 §. Dessa befogenheter är enligt lagmotiven (prop. 1979/80:2 del A s. 346) avsedda att utnyttjas med stor restriktivitet. Jag är sålunda inte beredd att föreslå någon ändring i det sistnämnda lagrummet.

Ett par remissinstanser har som framgått uttryckt oro för att den föreslagna lagändringen skulle göra det omöjligt för de statistikproducerande myndigheterna att sambearbeta statistikuppgifter. Från annat håll har under remissbehandlingen dessutom framhållits att det kan uppkomma vissa problem i verksamheten, om inte generalklausulen kan tillämpas i fortsättningen.

I detta sammanhang kan man också diskutera ett förslag från riksförsäkringsverket som innebär att 9 kap. 4 § ändras så, att de statistikproducerande myndigheterna i fortsättningen efter skadeprovning till andra myndigheter med särskild verksamhet för statistikproduktion skall kunna lämna ut s. k. individuppgifter inte bara som f. n. för forskningsändamål m. m. utan också för statistikändamål.

Jag vill därvid peka på att redan nuvarande lydelse av 9 kap. 4 § som framgått innebär att en uppgift efter skadeprovning kan lämnas ut även för exempelvis statistisk bearbetning bl. a. om uppgiften "behövs för forskningsändamål" eller om den "inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller därmed jämförbart förhållande är direkt hänförlig till den enskilde". Uppgifter av sistnämnda slag brukar ofta – något oegentligt – kallas "avidentifierade" uppgifter.

För forskningsändamål kan alltså enligt sekretesslagen redan i dag utlämnas inte bara sådana avidentifierade uppgifter utan också rena individuppgifter. Men utlämnandet förutsätter som nämnts en skadeprovning. Vid denna provning bör hänsyn särskilt tas till huruvida administrativ verksamhet ingår i myndighetens uppgifter. Det skall dock påpekas att utlämnande ägt rum även till myndigheter med administrativ verksamhet. Det har då varit fråga om myndigheter som har använt informationen i en väl avgränsad forskningsverksamhet. Utlämnande av detta slag har ägt rum till bl. a. socialstyrelsen. Ett betydelsefullt exempel på detta är Cancer-miljöregistret, som bildats inom socialstyrelsen genom sambearbetning av styrelsens cancerregister och från SCB utlämnade uppgifter ur 1960 års folk- och bostadsräkning. Detta register har visat sig vara ett värdefullt instrument för cancerforskningen.

Avidentifierat material kan också som framgått efter skadeprovning enligt sekretesslagen lämnas ut t. ex. för statistiska ändamål på begäran av riksförsäkringsverket eller någon annan. För de fall där en statistikproducerande myndighet önskar "samköra" sitt identifierbara material med identifierbart material från en annan statistikproducerande myndighet vill jag också anvisa en särskild lösning, som bygger på att materialet inte bara avidentifieras utan också *krypteras*. Myndigheterna kommer enligt denna

lösning överens om att i och för samkörningen kryptera personnumren i det material som skall samköras samtidigt som uppgifter om namn, annan identitetsbeteckning e. d. tas bort. Efter verkställd kryptering sänder myndigheterna—om skadeprovningen medger det — materialet för samkörning till en datacentral, som inte har tillgång till krypteringsnycklarna. Efter samkörningen och sedan uppgifterna sorterats om avlägsnar datacentralen de krypterade personnumren i det samkörda bandet som därmed i avidentifierad form kan ställas till myndigheternas förfogande. Myndigheterna skall sedan som en extra försiktighetsåtgärd förstöra sina krypteringsnycklar.

Om krypteringen i något fall inte skulle ha gjorts på ett hållbart sätt, torde en samkörning i fallet innebära att den utlämnande myndigheten bryter mot 9 kap. 4 § sekretesslagen.

Det kan tilläggas att kostnaderna för sådana krypteringar enligt uppgift är låga.

Enligt statistisk expertis anses även avidentifierade register utgöra ett fullt tillfredsställande underlag för statistikproduktion.

Mot denna bakgrund kan jag inte se att den av riksförsäkringsverket föreslagna ändringen är motiverad.

Jag vill i sammanhanget erinra om möjligheterna för regeringen att genom en förordning reglera frågor om utlämnande av statistiskt primärmaterial från en myndighet till en annan (jfr 14 kap. 1 § sekretesslagen). Speciellt vill jag här peka på förhållandena inom hälso- och sjukvården. I hälso- och sjukvårdslagen (1982:763, ändrad senast 1983:335) betonas inriktningen på förebyggande hälso- och sjukvård. Detta skapar i sin tur behov av sambearbetad statistik från socialstyrelsen och SCB. Om sambearbetningar av detta slag inte kan klaras inom ramen för 9 kap. 4 § sekretesslagen, kan regeringen förordningsvägen skapa förutsättningar för detta. Motsvarande behov av förordningar kan finnas också inom andra områden.

Jag vill också erinra om att hithörande problem ibland kan lösas genom att myndigheter vid insamling av statistiska uppgifter inhämtar samtycke från den som lämnar uppgifterna till ett framtida utlämnande till en annan myndighet.

Till följd av den lagändring som jag föreslår kommer inte längre uppgifter om enskilda som har samlats in uteslutande för statistik att kunna lämnas ut till någon annan statlig eller kommunal myndighet efter en intresseavvägning med stöd av generalklausulen, ens för statistisk bearbetning. I praktiken finns uppgifter som samlats in bara för statistik huvudsakligen hos SCB, där höga krav på säkerhet vid samkörningar bör kunna tillgodoses. Därigenom kan man bl. a. undanröja farhågor för att uppgifter som samlats in för statistik används för annan verksamhet.

Kommunförbundet har framhållit att det i framtiden till följd av den tekniska utvecklingen kommer att bli allt mer intressant för kommunerna

att kunna nå information i statistiska register och databaser för egen lagring och bearbetning.

Med anledning av det vill jag peka på att sådan datafångst i viss utsträckning förekommer redan i dag, när det gäller tillgången till statistik eller – efter skadeprövning – till avidentifierade uppgifter. I övrigt får dessa framtida behov övervägas närmare, när de blir aktuella.

Till slut vill jag erinra om att SCB enligt sin instruktion (1979:739, ändrad senast 1984:693) driver också annan verksamhet än statistikproduktion, nämligen administrativ verksamhet. För denna finns särskilda regeringsföreskrifter, t. ex. kungörelsen (1952:87) angående äktenskapsregistret (ändrad senast 1982:1045), förordningen (1968:111) om uppgifter för lantbruksstatistiken, lantbrukets företagsregister och skördeskadeskyddet (omtryckt 1978:468, ändrad senast 1980:733) samt förordningen (1984:692) om det allmänna företagsregistret. Uppgifterna i denna administrativa verksamhet påverkas inte av mitt förslag.

4 Editions- och vittnesplikten

Mitt förslag: Den s. k. editionsplikten begränsas (38 kap. 8 § rättegångsbalken). En domstol skall bara när det gäller brott med ett minimistraff på två års fängelse ha rätt att förordna att allmänna handlingar med uppgifter som omfattas av statistiksekretessen skall tillhandahållas domstolen eller förundersökningsledaren. Sådana handlingar skall således i fortsättningen behandlas på samma sätt som andra handlingar med uppgifter som har anförtratts advokater och andra funktionärer med förtroendeställning. Skyldigheten att vittna inför domstol begränsas i motsvarande omfattning (36 kap. 5 § rättegångsbalken).

Berört lagrum: 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet s. 185). Frågan om att begränsa även vittnesplikten har inte uttryckligen berörts av utredningen.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har behandlat utredningens förslag i denna del godtar det. Hovrätten för Västra Sverige anser dock att editionsplikten i varje fall inte bör begränsas genom en så automatiskt verkande regel som den som utredningen har föreslagit (remissammansställningen s. 26). JO anför liknande synpunkter.

Skälen för mitt förslag

Nuvarande förhållanden: I 38 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken (lagrummet ändrat senast 1980:101) finns föreskrifter om editionsplikt i

fråga om allmänna handlingar, dvs. en skyldighet att tillhandahålla domstolarna allmänna handlingar som kan antas ha betydelse som bevis.

Från denna editionsplikt gäller enligt andra stycket vissa undantag.

De avser (punkt 1) handlingar för vilka sekretess är föreskriven till skydd för bl. a. utrikesförbindelserna, försvaret och finanspolitiken.

Vidare avses i 38 kap. 8 § andra stycket bl. a. (punkt 2) handlingar vars innehåll är sådant att någon som har haft befattning med dem inte får höras som vittne därom enligt vissa bestämmelser i 36 kap. 5 § (ändrad senast 1983:497).

I sistnämnda paragraf föreskrivs bl. a. att vissa angivna funktionärer, som kan sägas inta en förtroendeställning till den enskilde, i regel inte får höras som vittnen om något som har anförtrotts dem på grund av deras ställning eller som de har fått veta i samband därmed (andra stycket). De funktionärer som anges är advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor och familjerådgivningskuratorer samt deras biträden.

Förhjälpförbudet i 36 kap. 5 § andra stycket är emellertid inte utan undantag. Det gäller sålunda inte, om förhör är medgivet i lag eller om den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till förhöret. Det gäller inte heller – utom för försvarare – om förhöret gäller brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år (fjärde stycket, jfr prop. 1983/84:142 s. 17). Hit hör brott som mord, dråp, våldtäkt, grovt rån, mordbrand och grovt narkotikabrott. Av lagrummet framgår att förhjälpförbud gäller också för rättegångsombud, präster m. fl. (tredje, femte och sjätte styckena).

Reglerna om begränsningar i editions- och vittnesplikten gäller vid både förundersökningar och huvudförhandlingar. De är tillämpliga inte bara i de allmänna domstolarna utan också i regeringsrätten, kammarrätterna, länsrätterna, den mellankommunala skatterätten, försäkringsöverdomstolen och försäkringsrätterna (20 och 25 §§ förvaltningsprocesslagen 1971:291, 20 § ändrad senast 1980:104, 25 § ändrad senast 1975:1298).

I fråga om de funktionärsgrupper med förtroendeställning som räknas upp i 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken gäller således genomgående samma begränsningar i editionsplikten enligt 38 kap. 8 § som i vittnesplikten enligt 36 kap. 5 §.

I fråga om uppgifter som enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen omfattas av statistiksekretessen gäller f. n. inga begränsningar vare sig i editionsplikten eller i vittnesplikten.

Överväganden: Vad först gäller *editionsplikten* kan man visserligen konstatera att den i praktiken ytterst sällan har aktualiserats i fråga om statistiska uppgifter. Att sådana uppgifter utan vidare kan tvingas fram som bevismaterial i en förundersökning eller i domstolssammanhang är emellertid enligt min mening principiellt tveksamt med hänsyn till det väsentliga intresset av att tilltron till sekretessen kring statistiska uppgifter upprätthålls också i detta avseende.

Trots det i och för sig beaktansvärda i intresset av att kunna säkra bevis, bör med mitt synsätt sålunda hänsynen till den enskildes integritet i statistksammanhang bara i undantagsfall vika för detta intresse. Min inställning på denna punkt ändras inte av det förhållandet att den sekretess som gäller för uppgifterna i princip gäller också hos domstolen (12 kap. 1 § sekretesslagen). Det avgörande bör vara att säkra att uppgifterna för statistik bara av starkt tvingande skäl skall kunna användas för andra syften än de som har varit avsedda från början. Det gäller med andra ord allmänhetens förtroende för dem som tar emot uppgifter för statistik. Att detta förtroende inte skadas är också en förutsättning för att statistiken skall hålla en hög kvalitet.

Mitt förslag innebär därför att begränsningar skall göras i möjligheten att använda uppgifter för statistik som bevis inför förundersökningsledare eller domstol. I princip bör det bara i fråga om brott med ett minimistraff på två års fängelse föreligga en editionsplikt. Sekretessen bör också kunna hävas, om den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Vad sedan gäller *vittnesförhör* innebär förslaget att skyldigheten att vittna inför domstol skall begränsas på motsvarande sätt i fråga om uppgifter som omfattas av statistiksekretessen.

På så sätt behålls enhetligheten mellan reglerna om editions- och vittnesplikten, vilket ter sig mest följdriktigt. Bestämmelserna kommer också att stämma överens med de regler som enligt mitt förslag skall gälla vid utlämnande av uppgifter till polis och åklagare m. fl. i brottsbekämpande syfte (avsnitt 3).

Lagtekniskt genomförs mitt förslag om begränsningar i editions- och vittnesplikten lämpligen genom ett tillägg till uppräknigen i 36 kap. 5 § andra stycket av funktionärer med förtroendeställning: uppräknigen bör omfatta också dem som är bundna av sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen.

5 Tillståndstvånget

Min bedömning: Tillståndstvånget för personregister för forsknings- och statistikändamål skall behållas oförändrat.

Berört lagrum: 2 § datalagen (1973:289, omtryckt 1982:446).

Utredningens förslag: Tillståndstvånget enligt 2 § datalagen bör upphävas för personregister för forsknings- och statistikändamål, eftersom enskilda uppgifter i dessa register inte läggs till grund för någon åtgärd som riktar sig mot individen (betänkandet s. 185, 186).

Remissinstanserna: Övervägande antalet av de remissinstanser som har yttrat sig över utredningens förslag på denna punkt – bland dem JK,

datainspektionen, socialstyrelsen och JO – avvisar förslaget. SCB finner det vara mindre angeläget än de föreslagna skärpningarna av statistiksekretessen.

Bland de instanser som tillstyrker förslaget återfinns skolöverstyrelsen samt universitets- och högskoleämbetet. Enligt ämbetet, som därvid hänvisar till yttranden från några forskningsinstitutioner, innebär den nuvarande datalagstiftningen problem för forskningen (remissammanställningen s. 27–32).

Skälen för min bedömning: Personregister i datalagens mening, dvs. register som förs med automatisk databehandling och som innehåller upplysningar om enskilda personer, får bara inrättas och föras av den som har anmält sig hos datainspektionen och fått bevis om detta i form av en licens. För vissa personregister behövs utöver en sådan licens ett särskilt tillstånd av datainspektionen (2 § datalagen). Det gäller personregister med uppgifter som generellt sett kan antas medföra särskilda risker för otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet. För många av registren som förs för forsknings- eller statistikändamål behövs ett sådant tillstånd.

Som har framgått, anser jag det synnerligen angeläget att den enskildes integritets- och sekretesskydd beaktas i samband med inrättandet av dataregister. Personregistren för forsknings- eller statistikändamål, som har fått en stor omfattning, bör i linje med den inställningen också i fortsättningen bevakas från integritetssynpunkt med stöd av datalagen.

I likhet med flertalet remissinstanser avvisar jag därför statistikutredningens tanke att häva tillståndstvånget för personregister avsedda för forsknings- och statistikändamål.

6 Ikraftträdande m. m.

Lagändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1985.

Några särskilda övergångsbestämmelser torde inte behövas.

7 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i rättegångsbalken.

Förslagen, som har upprättats i samråd med cheferna för justitie-, social- och finansdepartementen samt statsrådet Sigurdsen, bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

8 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över lagförslagen.

9 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Statistikutredningens betänkande (SOU 1983: 74) ”Framtida statlig statistik”

Sammanfattning

Kapitel 6 Den nya tekniken – hur påverkas produktion, distribution, kvalitet och integritet

Kartläggningarna av statistikbehoven visar att den statliga statistiken bör få en delvis ny inriktning. En viktig förändringsfaktor är också att den tekniska utvecklingen på dataområdet är mycket snabb. I kapitel 6 beskriver vi hur denna utveckling kan komma att påverka produktion och distribution av statistik. Vi tar också upp hur den nya tekniken kan inverka på statistikens kvalitet och individens integritet.

För statistikproduktionen innebär den nya tekniken att en allt större datamängd kan hämtas från administrativa register. Relationerna mellan kostnader för automatisk och mänsklig bearbetning av data förändras också av den nya tekniken.

Vid distributionen av statistik kan man räkna med att mer och mer av informationsförmedlingen sker via datorer. De statistiska databaserna såsom RSDB (regionalstatistisk databas) och TSDB (tidsseriedatabas) vid SCB torde få en allt viktigare roll vid distributionen av statistik.

I kapitlet redovisas hur man i Danmark ersatt ett större antal surveyundersökningar med registerlösningar. Den s. k. FOBALT-utredningen som utrett möjligheterna att utnyttja register i folk- och bostadsräkningarna visar hur likartade system skulle kunna läggas upp i Sverige.

Introduktionen av ett registersystem ställer krav på samordning av verksamheter med dataregister. I viss utsträckning är det fråga om att standardisera avgränsning och klassificering av objekt, definition av variabler m. m.

Speciella krav ställs också på kvalitetsredovisningen. Om flera statistikproducenter tar fram statistik från samma register är det väsentligt att informera om hur uttagen gjorts för att undvika debatter om skenbart motstridiga uppgifter. Det är också väsentligt att kvalitetsdeklarationer genomförs efter ett särskilt mönster.

Vår uppfattning är att det är orealistiskt att kvalitetsdeklarera all statlig statistik, även om målet bör vara att göra detta. Med tanke på detta finner vi det motiverat att redovisa kvaliteten för åtminstone *en* statistikprodukt inom ett område oberoende av om denna produkt presenteras i skriftlig rapport eller via statistiska databaser. På olika områden där behov finns av statlig statistik bör man sträva efter att ha en officiell statistik. Det bör

ankomma på SCB som har ansvaret för samordningen av statlig statistik att utarbeta förslag om den administrativa regleringen och behövlig standardisering.

En ökad satsning på registerlösningar kan leda till nya och ökade integritetsproblem. I viss utsträckning är det här fråga om en målkonflikt. Ett mycket långtgående beaktande av kvalitets- och integritetskraven kan leda till att den nya tekniken inte kan tillgodogöras eller att statistikbehov inte blir tillgodosedda.

En utgångspunkt för vårt resonemang är att grundläggande integritetskrav inte får sättas åt sidan. Det innebär bl. a. att de statistikproducerande myndigheterna inte lämnar ut identifierbara individuppgifter.

Vi föreslår mot denna bakgrund att

- sekretesslagen kompletteras så att utlämnande av uppgifter från statistikproducerande myndighet till annan myndighet inte kan ske enligt en generalklausul i 14 kap. 3 §, sekretesslagen.
- statistikuppgifter inte kan lämnas till domstol enligt rättegångsbalken (RB 38 kap. 8 §, och 23 kap. 14 §)

Därutöver vill vi framhålla att regeringen, enligt 14 kap. 8 § sekretesslagen, har en allmän dispensbefogenhet att häva sekretessen i enskilda fall. Bestämmelsen borde enligt utredningens mening ändras så, att dispensbefogenheten upphör när det gäller uppgifter insamlade för statistik. Emellertid finns i sekretesslagen för närvarande inga undantag från regeringens dispensbefogenhet. Utredningen föreslår därför inte att uppgifter insamlade för statistik nu upptas som sådant undantag, men anser att frågan bör beaktas vid en eventuell framtida översyn av regeringens dispensbefogenheter.

Regeringen har dessutom möjlighet att enligt 14 kap. 1 § SekrL författningsreglera utlämnande av uppgifter. Sådan författningsreglering aktualiseras främst i de fall då utlämnandebehoven är förutsedda och av generell karaktär. En författningsreglering ger därför statistikproducenterna tillfälle att i förväg informera uppgiftslämnarna om samtliga ändamål med uppgiftsinsamlingen. Den ger också politiker och allmänhet möjlighet att hålla sig informerade om uppgifters användning. Den har således en annan karaktär än dispensmöjligheten enligt 14 kap. 8 §.

Det nuvarande systemet med tillståndsgivning utgör en administrativ omgång som tar datainspektionens krafter i anspråk. Statistikutredningen föreslår en formell förenkling genom att upphäva tillståndstvånget för statistiska register. Det skulle innebära en avbyråkratisering av både datainspektionens och statistikproducenternas registerhantering. I stället skulle tyngdpunkten kunna läggas vid datainspektionens tillsynsverksamhet för vilken resurser därmed skulle kunna frigöras. Statistikproducenter och forskningsinstitutioner skulle emellertid ha skyldighet att upprätta förteckningar över sina register och att överlämna dessa förteckningar till datainspektionen.

Reservationer och särskilda yttranden

Ledamoten Daniel Tarschys reserverar sig mot utredningens förslag i kapitel 6 om inriktningen av datainspektionens arbete

Ledamoten Anders G. Högmark pekar i ett särskilt yttrande på sambandet mellan planeringssystemens utformning och behoven av statlig statistik. Högmark framhåller också att utredningens förslag i kapitel 6 om datainspektionens verksamhet inte får uppfattas som ett åsidosättande av sekretess- och integritetskraven.

Ledamoten Daniel Tarschys betonar i ett särskilt yttrande vikten av att bereda utrymme åt ny statistik genom att undanröja eller inskränka befintlig statistikproduktion. Vidare framför han vissa betänkligheter mot möjligheterna att lösa kvalitets- och integritetsproblemen om registerbaserade folk- och bostadsräkningar genomförs. Tarschys anser att den nya tekniken ger möjlighet att luckra upp SCB:s monopolställning.

*Bilaga 2
till lagrådsremissen*

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet (SOU 1983:74) avgetts av hovrätten för Västra Sverige, justitiekanslern (JK), domstolsverket, brottsförebyggande rådet, datainspektionen, kommerskollegium, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, riks försäkringsverket, socialstyrelsen, vägverket, trafiksäkerhetsverket, transportrådet, generaltullstyrelsen, riksskatteverket, konjunkturinstitutet, statens pris- och kartellnämnd, konsumentverket, statens kulturråd, skolöverstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet, lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd, lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, Sveriges lantbruksuniversitet, statens naturvårdsverk, arbetsmarknadsstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, statens invandrarverk, bostadsstyrelsen, statens planverk, centralnämnden för fastighetsdata, statens industriverk, statens energiverk, statskontoret, rikskontrollverket, statistiska centralbyrån (SCB), statens arbetsgivarverk, statens löne- och pensionsverk, länsstyrelsen i Kalmar län, länsstyrelsen i Värmlands län, domkapitlet i Uppsala, delegationen (S 1974:05) för social forskning, 1983 års livsmedelskommitté (Jo 1983:01), expertgruppen (I 1979:E) för forskning om regional utveckling, datadelegationen (B 1980:03), riksdagens ombudsmän (JO), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund (gemensamt), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Föreningen för kommunal statistik och planering, Föreningen för samhällsplanering, Företagens uppgiftslämnardelegation, Kooperationens förhandlingsorganisation, Kraftsam, Lantbrukarnas riksförbund, SHIO-familjeföretagen, Statistiska föreningen, Svensk demografisk förening, Svenska elverksföreningen, Svenska kraftverksföreningen, Svenska petroleuminstitutet, Svenska värmeverksföreningen samt Sveriges sociologförbund.

Därjämte har genom kommerskollegium kommit in ett yttrande från Sveriges grossistförbund, genom skolöverstyrelsen yttranden från länskolnämnderna i Göteborgs och Bohus län samt Skaraborgs län, genom universitets- och högskoleämbetet yttranden från några fackhögskolor och regionstyrelser, genom lantbruksstyrelsen yttranden från några lantbruksnämnder och genom bostadsstyrelsen yttranden från några länsbostadsnämnder. LO har vid sitt eget yttrande fogat ett från Handelsanställdas förbund.

Yttranden har dessutom kommit från sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (SPRI), statens vattenfallsverk och Svenska statistikersamfundet.

Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 2 och 3 §§ sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

2 §²

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid en myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i tredje stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i tredje stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Tredje stycket gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

¹ Lagen omtryckt 1982:1106.

² Senaste lydelse 1984:316.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 7 §, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973: 289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller, såvitt angår uppgift i personregister enligt datalagen (1973: 289), föreskrift som har meddelats med stöd av datalagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

2 Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, ej äger lämna uppgift må ej höras som vittne därom utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill. *Detsamma gäller den som är bunden av sekretess till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen.*

Rättegångsombud, biträde eller försvarare må ej höras som vittne om vad för uppdragets fullgörande förtrotts honom, med mindre parten medger, att det må yppas.

Utan hinder av vad i andra eller tredje stycket sägs vare annan än försvarare skyldig att avgiva utsaga i mål angående brott, för vilket icke är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund intager motsvarande ställning må icke höras som vittne om något som han vid enskilt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt har erfarit.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756), 1 § lagen (1982:460) om ansvarighet för närradio eller 11 § lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

¹ Senaste lydelse 1983:497.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1985-02-05

Närvarande: f. d. justitierådet Hult, regeringsrådet Björne, justitierådet Gregow.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 17 januari 1985 har regeringen på hemställan av statsrådet Holmberg beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i rättegångsbalken.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av departementssekreteraren Sten Spångberg.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-02-14

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Gustafsson, Leijon, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Holmberg

Proposition om skärpningar av statistiksekretessen

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
och anför.

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran.

Efter samråd med chefen för justitiedepartementet föreslår jag emellertid en redaktionell jämkning i förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med den vidtagna ändringen.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som han har lagt fram.

¹Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 17 januari 1985.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 januari 1985 med beslut om lagrådsremiss	5
1 Inledning	5
2 Allmänna överväganden	6
3 Sekretessen	7
4 Editions- och vittnesplikten	13
5 Tillståndstvånget	15
6 Ikraftträdande m. m.	16
7 Upprättade lagförslag	16
8 Hemställan	17
9 Beslut	17
<i>Bilaga 1</i> Sammanfattning av kapitel 6 m. m. i statistikutredningens betänkande	18
<i>Bilaga 2</i> Förteckning över remissinstanserna	21
<i>Bilaga 3</i> Lagrådsremissens lagförslag	22
Utdrag ur lagrådets protokoll den 5 februari 1985	25
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 februari 1985 med beslut om proposition	26

